

KS. STANISŁAW SUWIŃSKI

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

STANSU25@UMK.PL

ORCID: 0000-0001-9792-0855

EMILIA TOKARZ

UNIWERSYTET MIKOŁAJA KOPERNIKA W TORUNIU

TOKARZ@INT.PL

ORCID: 0000-0002-0572-5727

SPRAWOZDANIE Z III MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
INTERDYSCYPLINARNEJ – OPIEKA WSPIERAJĄCA W MEDYCYNIE:
„CHORY I RODZINA”, TORUŃ, 29–30 LISTOPADA 2018 ROKU

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TiCz.2020.010>

III Międzynarodowa Konferencja Interdyscyplinarna została zorganizowana przez Katedrę Neuropsychologii Klinicznej Wydziału Nauk o Zdrowiu Collegium Medicum UMK w Bydgoszczy, Katedrę Teologii Moralnej i Duchowości Wydziału Teologicznego UMK w Toruniu oraz Wydział Teologiczny w Koszycach w Słowacji. Celem konferencji było przedstawienie holistycznej troski o każdą osobę ludzką. Człowiek na każdym etapie swojego życia – począwszy od dzieciństwa, poprzez dojrzałość, aż do wieku dojrzałego i senioralnego wymaga kompleksowej opieki psychofizycznej, ale również ma potrzebę opieki duchowej. Patronat nad konferencją objęli: Ordynariusz Diecezji Toruńskiej ks. biskup dr hab. Wiesław Śmigiel, Rektor UMK w Toruniu prof. dr hab. Andrzej Tretyn, Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego Piotr Całbecki, „Tygodnik Katolicki Niedziela. Głos z Torunia”, „Polskie Radio PIK” oraz „Nova Trading”.

Dwudniowa konferencja rozpoczęła się 29 listopada w Centrum Dialogu im. Jana Pawła II w Toruniu. Pierwszy dzień naukowego spotkania został poświęcony *chorym i rodzinie w przesłaniu Jana Pawła II*. Wybór tego świętego patrona nie był przypadkowy. To właśnie Ojciec Święty w swoich dokumentach i przemówieniach poświęcał wiele uwagi osobom chorym i cierpiącym, a swoim życiem dał przykład odważnego znoszenia trudu starości i dolegliwości zdrowotnych. Otwarcia konferencji dokonali prof. dr hab. Alina Borkowska i ks. dr hab. Stanisław Suwiński. Organizatorzy podkreślili, że konferencja skupiła specjalistów z różnych dziedzin, m.in.: teologii, medycyny – geriatry i pediatrii, neuropsychologii, psychiatrii, prawa i innych, którzy podjęli zagadnienia wspierania osób chorych i ich rodzin.

Pierwszą sesję konferencji, zatytułowaną „Dziecko w rodzinie i instytucji. Potrzeby, problemy, pomoc”, otworzyła wykładem „Dlaczego dbać o chorych? Z nauczania Jana Pawła II” prof. Maria Luisa di Pietro, z Università Cattolica del Sacro Cuore w Rzymie. Prelegentka w swoim przemówieniu przedstawiła biblijną perykopę o dobrym Samarytaninie (Łk 10, 30–37) oraz dokumenty papieskie i przemówienia, w których Papież Polak wskazywał na potrzebę wzajemnej troski i solidarności między ludźmi. Według myśli św. Jana Pawła II wszyscy ludzie są zobowiązani do dbania o dobro wspólne, a szczególnie o osoby, które cierpią i potrzebują wsparcia duchowego. Również człowiek chory i opuszczony przez bliskich posiada niezbywalną godność osoby ludzkiej, którą nadał mu sam Bóg. Prelegentka podkreśliła, że pochylając się nad chorymi ludźmi, należy zawsze uwzględniać ich jedność duchowo-cielesną oraz wartość i sens cierpienia w świetle Bożej nauki dźwigania krzyża cierpienia.

Następnie w sesji pierwszej zabrało głos czterech prelegentów. Dokonali oni kompleksowego namysłu nad problemami dotyczącymi dzieci i młodzież. Z różnych punktów widzenia i dziedzin naukowych przedłożyli zagrożenia natury fizycznej i psychicznej dotyczące młode osoby oraz przedstawili propozycje przeciwdziałania negatywnym zjawiskom w tej grupie społecznej, która stanowi fundament przyszłości Polski i Kościoła. Pierwszym z nich była prof. dr hab. Alina Borkowska. Jej wystąpienie nosiło tytuł „Zaburzenia neuropsychiatryczne u dzieci: aspekty kliniczne i terapeutyczne”. Prelegentka wykazała, że zaburzenia neuropsychiatryczne u dzieci stanowią problem społeczny – w ostatnich

latach odnotowujemy niepokojący wzrost chorób psychicznych u osób młodych. Przedstawiła klasyfikację zaburzeń psychicznych oraz rolę stresu w etiologii chorób psychiki. Wskazała na traumatyczne przeżycia dzieci i młodzieży w rodzinie, takie jak przemoc czy rozwód rodziców, które zwiększają ryzyko zaburzeń psychicznych u młodych. Zwróciła uwagę na nowe zagrożenia dla młodzieży: Internet i zachowania agresywne prezentowane w środkach masowego przekazu. Przedstawiła również problemy neuropsychiatryczne u dzieci z chorobami genetycznymi takimi, jak zespół Turnera, zespół Aspergera, autyzm.

Drugie wystąpienie, zatytułowane „Dziecko po próbie samobójczej i jego rodzina”, wygłosiła dr Agnieszka Kałwa z Warszawy. Według niej samobójstwo to w Polsce druga przyczyna śmiertelności wśród nastolatków. Próba samobójcza jest wynikiem procesu, który często trwa latami. Rozpoczyna się on zaburzeniami rozwoju osobowości i samookaleczaniem ciała. Prelegentka wykazała, że wpływ na skłonność do popełnienia samobójstwa i nastroje depresyjne u młodzieży mają temperament danej osoby oraz style przywiązania w jej rodzinie. Czynniki te, jak również niska samoocena, biorą udział w decyzji o sposobie zakończenia swego życia przez nastoletnią osobę.

Kolejny referat, „Dziecko i rodzina w szpitalu pediatrycznym”, wygłosił prof. dr hab. Andrzej Kurylak. Prelegent rozpoczął swoje wystąpienie od przedstawienia danych statystycznych: osoby do 17 r.ż. w 2014 r. stanowiły 18% populacji całego kraju, a w 2016 roku dziennie było hospitalizowanych 800 młodych osób. Omówił również podstawę prawną (*Europejska Karta Praw Dziecka w szpitalu*) przyjęcia dziecka do szpitala, jego pobytu tam oraz informacji udzielanych rodzicom. Profesor w swoim przemówieniu zawarł informacje o podstawowych chorobach, na które zapadają dzieci i które są przyczyną ich hospitalizacji. Wśród omówionych stanów chorobowych znalazły się infekcje dróg oddechowych i moczowych, zapalenie płuc. Profesor przedstawił również zasady leczenia młodych pacjentów antybiotykami.

Ostatnim wystąpieniem w tej sesji było podjęcie zagadnienia „Dziecko z chorobą przewlekłą”. Dr Magdalena Trzcińska podkreśliła, że doświadczenie choroby przewlekłej wpływa na jakość życia dziecka oraz rodziny, w której żyje. Choroba dziecka ma negatywny wpływ na sferę emocjonalną, powoduje uczucie lęku, smutku, gniewu i złości oraz

wpływa na samoocenę członków rodziny. W sferze społecznej wpływa na relacje młodej osoby z rówieśnikami, często utrudnia lub wręcz uniemożliwia funkcjonowanie w szkole, upośledza funkcje poznawcze oraz rzutuje na kontakt dziecka chorego ze zdrowym rodzeństwem. Sprawia, że mogą ulec pogorszeniu relacje między wszystkimi członkami rodziny. Choroba pogarsza również sytuację ekonomiczną. Takiej rodzinie jest potrzebna kompleksowa opieka i wsparcie psychologiczne.

Drugą sesję konferencji poświęcono osobom starszym („Senior w rodzinie i instytucji. Potrzeby, problemy, pomoc”). Ludzie w wieku senioralnym stanowią znaczącą część ludności naszego kraju i kontynentu. Fakt ten implikuje potrzebę głębszego poznania sytuacji seniorów i poszukiwania rozwiązań, które umożliwią im godne starzenie się oraz jak najdłuższe utrzymywanie relacji społecznych i dobrego stanu zdrowia we wszystkich jego wymiarach. Inauguracyjne przemówienie, „Sytuacja rodziny (senior+) w Irlandii”, wygłosiła prof. Fainche Ryan z Trinity College w Dublinie. Profesor podkreśliła znaczenie rodziny jako wspólnoty osób, która jest podstawową formą życia indywidualnego i społecznego. Jest pierwotną i najpowszechniejszą grupą społeczną, pierwszym środowiskiem dającym człowiekowi możliwość wszechstronnego rozwoju, zaspokajania jego wielu potrzeb i wprowadzania go w świat wartości i norm społecznych. Identyfikując się z nią, człowiek współtworzy i przejmuje kulturowane w rodzinie poglądy, postawy, wzory zachowania i postępowania.

Blok wykładowy drugiej sesji rozpoczęła Dziekan Wydziału Nauk o Zdrowiu CM w Bydgoszczy, prof. dr hab. Kornelia Kędziora-Kornatowska, która przedłożyła temat: „Współczesne wyzwania psychogeriatrici”. Podkreśliła, że w Polsce bardzo szybko postępuje proces starzenia się społeczeństwa, a także narasta zjawisko „podwójnego starzenia się” (zwiększa się liczba Polaków w wieku pow. 75 r.ż.). Sekwencja ta powoduje skutki społeczno-gospodarcze, którymi objęci są wszyscy mieszkańcy kraju. Przedstawiła również zagadnienie chorób wieku podeszłego i ich konsekwencji dla osoby starszej i jej najbliższego otoczenia. Pani Profesor zaprezentowała model interdyscyplinarnej opieki geriatrycznej, która uwzględnia stan fizyczny, psychiczny i potrzeby pacjenta.

Dr Małgorzata Piskunowicz wygłosiła prezentację pt. „Kompleksowa opieka nad osobą starszą. Sieroctwo senioralne”. Na początku swojego

wystąpienia prelegentka przyjrzała się skali zjawiska, jakim jest wzrost liczby osób w wieku senioralnym oraz ich samotności. Wskazała, że jedną z głównych przyczyn opuszczenia osób starszych jest ich izolacja społeczna i poczucie lęku. Wycofanie się seniora z aktywnego życia wśród innych osób, co może prowadzić do pogłębiania samotności, jest również spowodowane chorobami fizycznymi i stanami depresyjnymi. Prelegentka przedstawiła wielowymiarowe sposoby przeciwdziałania sieroctwu senioralnemu, m.in.: aktywizację zawodową, prozdrowotny styl życia, poprawę infrastruktury oraz postrzegania osób starszych w społeczeństwie.

Kolejny referat, „Współczesne standardy w geriatricy – rola rodziny”, zaprezentowała dr hab. Marta Muszalik. Podkreśliła, że wzrastająca liczba seniorów i osób chorych wymaga wprowadzania innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Rozwijanie osobistych umiejętności zarządzania swoją opieką u seniorów znacznie usprawni proces opieki nad tymi osobami. Prelegentka omówiła również nowość w geriatricy – aplikację mobilną eHealth, która została stworzona specjalnie w celu usprawnienia procesu opieki.

Ks. dr Szymon Gołota, adiunkt w Katedrze Neuropsychologii Klinicznej Wydziału Nauk o Zdrowiu CM, przedstawił uczestnikom konferencji ostatni wykład drugiej sesji, „Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb duchowych u seniorów”. Na początku swego wystąpienia kapłan przedstawił różnice między duchowością a religijnością. Zapoznał również słuchaczy z etapami starzenia się ludzi i z fizycznymi, psychicznymi, duchowymi i społecznymi konsekwencjami tego nieuniknionego procesu. Przedstawił starość jako naturalny bieg życia człowieka. Niedogodności i problemy dotyczące osoby starsze wynikają z chorób, którym „jesień życia” sprzyja. Podkreślił, że osoby starsze są bardziej otwarte i wyculone na pogłębianie swojego życia duchowego. Sprzyja to rozwijaniu mądrości i integralności u seniorów.

Organizatorzy konferencji dokonali podsumowania drugiej sesji oraz moderowali panel dyskusyjny.

Drugi dzień konferencji był poświęcony *osobom chorym i rodzinie w perspektywie europejskiej*. Rzeczpospolita Polska stanowi część cywilizacji rozwiniętej w Europie. Wszystkie kraje znajdujące się na tym kontynencie są połączone m.in. rozwojem gospodarczym i systemami prawnymi. Wzrost liczby osób chorych i starszych nie jest odnotowywany

wyłącznie w skali naszej ojczyzny, ale stanowi wyzwanie dla całej Europy. Ten dzień konferencji był doskonałą okazją do poznania rozwiązań i perspektyw dotyczących osób chorych w różnych państwach europejskich. Rozpoczął się on warsztatami szkoleniowymi zatytułowanymi „Chory po urazie mózgu: perspektywa pacjenta, rodziny i psychologa”. Prowadziły je dr Marta Tomaszewska i dr Małgorzata Piskunowicz z Katedry Neuropsychologii Klinicznej CM UMK. Prelegentki włączyły w czynny udział wszystkich uczestników konferencji. Przedstawiły m.in. sposoby rozpoznawania u chorych urazów mózgu oraz praktyczne wskazówki dotyczące opieki i postępowania u osób z zaburzeniami neurologicznymi.

Trzecią sesję konferencji otworzyli goście ze Słowacji: ks. prof. Cyril Hišem i ks. dr Rodoslav Loyan. Ich wystąpienie nosiło tytuł „Etyczne i psychologiczne aspekty postępowania wobec chorych – modele opieki nad chorym w Europie z perspektywy Słowacji”. Wskazali na najpowszechniej występujący, a często także najpoważniejszy problem etyczny, przed jakim stają osoby, których bliscy zostali dotknięci jakąś formą demencji. Ów problem wiąże się z koniecznością podjęcia trudnej decyzji: czy sprawować opiekę nad chorym samodzielnie czy umieścić go w jakiejś placówce zapewniającej całodobową opiekę i nadzór? Oba rozwiązania mogą wzbudzać wiele wątpliwości dotyczących zarówno dobra samego chorego, jak i jego rodziny. Z punktu widzenia dobra chorej osoby wydaje się, że najkorzystniejszym rozwiązaniem jest zapewnienie jej jak najlepszej opieki w miejscu dotychczasowego zamieszkania, wśród bliskich jej osób.

Po przerwie rozpoczęła się sesja czwarta, poświęcona *potrzebom i wyzwaniom rodziny*. Rodzina, jako podstawowa komórka społeczna, jest przedmiotem zainteresowania zarówno państwa, jak i Kościoła. To w niej rozwijają się dzieci, osoby dorosłe znajdują oparcie, a starsi bezpieczną przystań. Niekiedy rodziny nie są w stanie samodzielnie wypełnić swoich zobowiązań, potrzebują wsparcia innych wspólnot lub instytucji. Referat „Chory i rodzina w systemie społecznym z perspektywy DPS w Browinie” wygłosił ks. dr hab. Stanisław Suwiński, przybliżając uczestnikom konferencji funkcjonowanie państwowej instytucji wspierającej osoby, którym nie jest w stanie pomóc rodzina. Prelegent podkreślił, że starość wraz z następstwami zdrowotnymi jest wpisana w ludzkie życie. Jej przeżywanie stanowi duże wyzwanie moralne i duchowe dla osoby nią dotkniętej i jej najbliższych. Prelegent zapoznał uczestników konferencji z prawnym

systemem i funkcjonowaniem Domu Pomocy Społecznej w Browinie i roli, jaką ta instytucja pełni względem osób chorych i potrzebujących. Przedstawił również przesłanki, jakie musi spełniać osoba chora, aby została przyjęta do DPS, który zawsze jest rozwiązaniem ostatecznym. Omówił również perspektywę rodziny, która musi „oddać” najstarszego i chorego członka rodziny do placówki opiekuńczej.

Kolejne wystąpienie zaprezentowali dr Arkadiusz Kiełpiński z Pałecznicy i dr Damian Czarnecki z UMK. Prelegenci skupili się na „Europejskich systemach opieki środowiskowej”. Na początku przedstawili systemy legislacyjne dotyczące osób chorych i ich rodzin obowiązujące w Polsce, jak i pozostałych państwach europejskich. Ukazali również modele wsparcia ludzi dotkniętych zaburzeniami psychicznymi.

Referat zamykający tę sesję wygłosił dr Marcin Śliwka. Przedłożył on zagadnienie „Prawa osób chorych oraz ich bliskich”. Podając przykładowe kazusy dotyczące relacji osób chorych i ich bliskich oraz placówek leczniczych i personelu medycznego, przedstawił podstawowe prawa, których przestrzeganie jest należne każdemu pacjentowi. Człowiek posiada swoją niezbywalną godność i prawa, które nie ustają w przypadku pogorszenia stanu zdrowia i przebywania w szpitalu czy gabinecie lekarskim.

Po bloku wystąpień nastąpił panel dyskusyjny, w którym uczestniczyli wszyscy prelegenci drugiego dnia konferencji. Podsumowanie poprowadziła pani Sława Skibińska-Dmitruk z Radia PIK.